

Rozmieszczenie ludności Polski i jego przyczyny

- Wprowadzenie
- Film
- Interaktywne ćwiczenia multimedialne
- Podsumowanie
- Słowniczek
- Dla nauczyciela

Wprowadzenie

W czasie przeglądania atlasu Polski z pewnością nie raz zdarzyło Ci się natrafić na mapę przedstawiającą rozmieszczenie ludności. Pewnie bez trudu udałoby Ci się wskazać kilka cech charakteryzujących gęstość zaludnienia. Jednak, czy wiesz, jakie czynniki zadecydowały o obecnej koncentracji ludności w Polsce? Aby je poznać, należy dokonać analizy zmian w rozmieszczeniu ludności, do których doszło w ciągu ostatnich stu lat.

Już wiesz

Przed zapoznaniem się z e-materiałem należy umieć:

- wymienić ważne wydarzenia historyczne, jakie miały miejsce w Polsce od okresu międzywojennego do dziś
- dokonać ogólnej charakterystyki demograficznej ludności Polski (np. wiek, płeć, wykształcenie)
- opisać aktualną sytuacją ekonomiczną i polityczną w kraju
- wyjaśnić, czym jest gęstość zaludnienia

Nauczysz się

- analizować mapy tematyczne
- analizować dane GUS i Banku Danych Lokalnych od 1945 roku do czasów współczesnych
- opisywać na podstawie map gęstości zaludnienia rozmieszczenie ludności w Polsce
- wymieniać i wyjaśniać przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności Polski związane z czynnikami przyrodniczymi, historycznymi i ekonomicznymi
- wykazywać rolę czynników kształtujących nierównomierne rozmieszczenie ludności w Polsce w wybranych okresach historycznych

Film

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 4.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Podsumowanie

Podsumowanie

1. Gęstość zaludnienia w Polsce wynosi 123 osoby na km².
2. Rozmieszczenie ludności w Polsce uwarunkowane jest czynnikami przyrodniczymi, społeczno-ekonomicznymi i historycznymi.
3. Rola migracji wewnętrznych znacznie wzrosła po II wojnie światowej. Szacuje się, że w latach 1945-1950 miejsce zamieszkania zmieniło ponad 7 milionów osób.
4. Akcja „Wisła” odbyła się w 1947 roku i polegała na przesiedleniu ludności ukraińskiej i łemkowskiej z południowo-wschodniej Polski na ziemie odzyskane.
5. Obecnie największa gęstość zaludnienia występuje w województwach: śląskim, małopolskim, mazowieckim i dolnośląskim.
6. Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje obecnie w województwach: zachodniopomorskim, lubuskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższe zdania i zaznacz, czy są one prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Falsz
Akcja „Wisła” polegała na przesiedleniu ludności ukraińskiej i łemkowskiej z terenów południowo-wschodniej Polski na Ziemię Odzyskaną.	☐	☐
Największą gęstością zaludnienia charakteryzują się obszary północno-wschodniej Polski.	☐	☐
Według prognoz na najbliższe 30 lat w większości dużych miast Polski będzie wzrastać liczba ludności.	☐	☐

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

Treść.

akcja łączenia rodzin

akcja przeprowadzona w latach 50. XX w. na mocy porozumień Czerwonego Krzyża polskiego i zachodnioniemieckiego, w wyniku której do Republiki Federalnej Niemiec wyjechało z Polski 225 tysięcy Niemców; akcja miała doprowadzić do stabilizacji ludności na ziemiach zachodniej i północnej Polski

akcja "Wiśła"

przesiedlenie ludności ukraińskiej i łemkowskiej z terenów południowo-wschodniej Polski na Ziemię Odzyskane; akcja odbyła się w 1947 r.

gęstość zaludnienia

stosunek liczby mieszkańców danego terytorium do jego powierzchni, wyrażany najczęściej w liczbie ludności/km²

migracja ludności

zjawisko polegające na przemieszczeniu się ludności w celu zmiany miejsca zamieszkania

PGR (Państwowe Gospodarstwa Rolne)

wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne w Polsce w latach 1949-1993, których właścicielem było państwo

przyrost naturalny

różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danym roku

repatriacja

zorganizowane przez władze przesiedlenia do kraju obywateli, którzy w wyniku działań wojennych lub zmian granic znaleźli się na terytorium innych państw

wysiedlenie

przymusowe i zorganizowane przemieszczenia ludności z ich stałego miejsca zamieszkania w inne miejsce na mocy porozumień lub decyzji międzynarodowych

wyż demograficzny

okresowy wzrost liczby urodzeń np. po wojnie

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Rozmieszczenie ludności Polski i jego przyczyny

Grupa docelowa

Szkoła podstawowa, klasa VII

Ogólny cel kształcenia

1. umiejętność wyjaśniania zróżnicowania gęstości zaludnienia na obszarze Polski na podstawie map tematycznych;
2. umiejętność analizowania zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r. na podstawie danych statystycznych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość.

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczeń:

1. rozumie przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności Polski
2. opisuje na podstawie mapy gęstość zaludnienia i zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce
3. wyjaśnia różnice w rozmieszczeniu ludności związane z czynnikami przyrodniczymi, historycznymi i ekonomicznymi
4. analizuje dane dotyczące rozmieszczenia ludności w przeszłości oraz obecne tendencje i na ich podstawie stara się stworzyć prognozy na następne lata

Metody/ techniki kształcenia

1. metoda asymilacji wiedzy: pogadanka
2. metoda oglądowa: pokaz filmu
3. metoda praktyczna: ćwiczenia multimedialne
4. metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy: "burza mózgów"

Formy organizacji pracy:

- indywidualna
- zbiorowa

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

1. Nauczyciel wprowadzając do tematu lekcji, inicjuje burzę mózgów, zadając pytania:
Ilu ludzi jest na świecie?
Ilu ludzi mieszka w Polsce?
Co to jest gęstość zaludnienia?
Które kraje są najbardziej zaludnione, a które – najmniej?
Jak przedstawia się liczba ludności Polski na tle świata i Europy i świata.
2. Jeśli uczniowie nie posiadają takiej wiedzy, prosi ich aby spróbowali oszacować te dane, ponieważ szczegółów dowiedzą się z filmu, który obejrzą w późniejszej części lekcji. Prosi aby swoje szacunki spisali na kartce

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel pyta uczniów czy wiedzą w jaki sposób oblicza się gęstość zaludnienia (jakie dane są do tego potrzebne?). Jeśli nie, wyjaśnia im i wspólnie z uczniami oblicza na tablicy gęstość zaludnienia województwa, w którym mieszkają.
2. Następnie prezentuje uczniom fragment filmu *Rozmieszczenie ludności Polski i jego przyczyny*, od początku do słów narratora (...) *na przykład zmiany granic po drugiej wojnie światowej, towarzyszące im migracje, czy przymusowe przesiedlenia*. (02:07) Przed przystąpieniem do projekcji prosi uczniów, aby w trakcie oglądania postarali się zapamiętać nazwy województw, które mają największą i najmniejszą gęstość zaludnienia oraz zwrócili szczególną uwagę na czynniki, które wpływają na rozmieszczenie ludności.
3. Po projekcji filmu nauczyciel zadaje uczniom pytanie, czy dobrze oszacowali liczbę ludności Polski na tle Europy i świata.
4. Nauczyciel prosi o przeanalizowanie mapy w atlasie przedstawiającej aktualne rozmieszczenie ludności w Polsce. Uczniowie znając już czynniki wpływające na zagęszczenie ludności, zapisują na tablicy czynniki, które ich zdaniem mogły mieć wpływ na rozmieszczenie ludności w poszczególnych regionach, ze szczególnym uwzględnieniem województwa, w którym mieszkają.
5. Następnie poleca uczniom wykonanie ćwiczeń interaktywnych. Uczniowie rozwiązują zadania interaktywne od nr 1 do nr 3, które utrwalają wiadomości zdobyte w trakcie oglądania filmu. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi.
6. Na podstawie kolejnego fragmentu filmu, (02:07-06:40) w formie krótkiego wykładu przedstawia uczniom zmiany rozmieszczenia ludności w Polsce. Szczególną uwagę zwraca na różne zjawiska i procesy historyczne, które w największym stopniu przyczyniły się do tych zmian. Po zakończeniu wykładu nauczyciel poleca uczniom, aby zastanowili się ponownie nad tym, jakie czynniki mogły mieć wpływ na zagęszczenie ludności w ich regionie.
7. Następnie uczniowie rozwiązują zadania interaktywne od nr 4 do nr 7, które utrwalają wiadomości zdobyte w trakcie oglądania filmu. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi.
8. Przed projekcją kolejnego fragmentu nauczyciel poleca uczniom, aby w parach na podstawie zebranych wcześniej informacji oraz bieżącej sytuacji polityczno-gospodarczej, postarali się przewidzieć tendencje w rozmieszczeniu ludności, które mogą nastąpić w przyszłości.
9. Uczniowie odczytują swoje prognozy i wspólnie starają się ocenić szanse ich wystąpienia.
10. Uczniowie oglądają ostatni fragment filmu. Po projekcji porównują swoje prognozy z prognozami zamieszczonymi w filmie. Następnie rozwiązują ćwiczenia interaktywne oznaczone numerami 8-10. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel inicjuje pogadankę w celu omówienia i utrwalenia zagadnień poruszonych w filmie i na zajęciach. Uczniowie oceniają, w jakim stopniu poszerzyli swoje wiadomości o rozmieszczeniu ludności w Polsce i jego przyczynach.
2. Nauczyciel podsumowuje lekcję, wykorzystując do tego ostatnią stronę *Podsumowanie*.

Praca domowa

Wybierz dowolny region Polski i stwórz plan jego rozwoju, który zachęci ludność do osiedlania się w nim.

Metryczka

Tytuł

Rozmieszczenie ludności Polski i jego przyczyny

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego e-materiał się odnosi

2.1. Rozmieszczenie ludności Polski

1. Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności

2. Rozmieszczenie ludności w Polsce

Przedmiot

Geografia

Etap edukacyjny

III etap kształcenia

Nowa podstawa programowa

X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy; rozmieszczenie ludności, struktura demograficzna Polski (wiekowa, narodowościowa, wyznaniowa, wykształcenia, zatrudnienia); migracje Polaków na tle współczesnych ruchów migracyjnych w Europie; zróżnicowanie polskich miast; sektory gospodarki Polski; rolnictwo Polski; zmiany struktury przemysłu Polski; zróżnicowanie usług i ich rola w rozwoju gospodarki; rozwój komunikacji; gospodarka morską; atrakcyjność turystyczna Polski.

Uczeń:

1. wyjaśnia zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Polski na podstawie map tematycznych;
2. analizuje zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r. na podstawie danych statystycznych.

Kompetencje kluczowe

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Po zapoznaniu się z e-materiałem uczeń:

1. rozumie przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności;
2. opisuje na podstawie map gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce;
3. wyjaśnia różnice w rozmieszczeniu ludności czynnikami przyrodniczymi, historycznymi, ekonomicznymi.

Powiązanie z e-podręcznikiem

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/140282/v/latest/t/student-canon/m/itHf7xjC1C>